

UKLJUČENOST DJECE PREDŠKOLSKE DOBI U ORGANIZIRANE SPORTSKE/ TJELESNE AKTIVNOSTI U URBANOM I RURALNOM NASELJU

PARTICIPATION OF PRESCHOOL CHILDREN IN ORGANIZED SPORTS / PHYSICAL ACTIVITIES IN URBAN AND RURAL AREA

Ivica Iveković¹, Vesna Širić², Sanja Šalaj³

¹Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Virovitica, Hrvatska

²Pravni fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayer Osijek, Hrvatska

³Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

SAŽETAK

Dosadašnja istraživanja su pružila vrlo malo informacija o sudjelovanju i preferencijama prema određenim organiziranim sportskim/tjelesnim aktivnostima (borilačkim, ne borilačkim, individualnim, timskim) dječaka i djevojčica vrtićke dobi koji žive u urbanom i ruralnom naselju u Republici Hrvatskoj.

Istraživanjem se željelo utvrditi koliko je djece u dobi do 7. godina iz urbanog i ruralnog naselja uključeno u određene organizirane sportske/tjelesne aktivnosti. Uzorak ispitanika su činila djeca u dobi do 7. godina (N=1291, 675 M i 616 Ž) koja su bila uključena u rad udruge ili sportskog kluba koji je djelovao u Virovitici i Osijeku.

Dobiveni rezultati pokazuju da su djeca u dobi do 7. godina u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti statistički značajno više uključena u ruralnom nego u urbanom naselju (42.3% vs 9.9%), ali i da su u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti statistički značajno više uključeni dječaci (33.1_{RUR}% vs 12.3_{URB}%) i djevojčice (51.9_{RUR}% vs 7.4_{URB}%) u ruralnom nego u urbanom naselju. Utvrđeno je da su djeca u dobi do 7. godina iz ruralnog naselja u odnosu na urbano naselje statistički značajno u većem postotku uključena u nogomet (5_{RUR}% vs 3.2_{URB}%), sportsku igraonicu (8.7_{RUR}% vs 1.3_{URB}%), plivanje (8.3_{RUR}% vs 0.06_{URB}%), ritmičku gimnastiku (4.7_{RUR}% vs 0.8_{URB}%), karate (5_{RUR}% vs 0.5_{URB}%), ples (2.1_{RUR}% vs 0.4_{URB}%) i tenis (1_{RUR}% vs 0.1_{URB}%), dok su djeca iz urbanom naselju u odnosu na ruralno naselje statistički značajno u većem postotku uključena u atletiku (0.9_{URB}% vs 0.4_{RUR}%). U ruralnom naselju su u dobi do 7. godina djevojčice od dječaka statistički značajno više uključene općenito u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti (60.2% vs 39.8%), individualne (61.6% vs 38.4%), timske (61.2% vs 38.8%) i ne borilačke sportske/tjelesne aktivnosti (60.4% vs 39.6%). U urbanom naselju

SUMMARY

Previous research has provided very little information on participation and preferences for certain organized sports/physical activities (martial, non-martial, individual, team) preschool age boys and girls living in urban and rural areas in the Republic of Croatia.

The research sought to determine how many children age up to 7 from urban and rural settlements are involved in certain organized sports/physical activities. A sample of respondents consisted of children up to the age of 7 (N=1291, 675 M and 616 F) who were involved in the work of an association or sports club operating in Virovitica and Osijek.

The obtained results show that children up to the age of 7 are significantly more involved in organized sports/physical activity in rural than in urban areas (42.3% vs 9.9%), and also that in rural than in urban settlement are significantly more involved boys (33.1_{RUR}% vs 12.3_{URB}%) and girls (51.9_{RUR}% vs. 7.4_{URB}%) in organized sport/physical activities. It was found that children up to the age of 7 from the rural settlement are statistically significantly more involved in football (5_{RUR}% vs 3.2_{URB}%), universal sport school (8.7_{RUR}% vs 1.3_{URB}%), swimming (8.3_{RUR}% vs 0.06_{URB}%), rhythmic gymnastics (4.7_{RUR}% vs 0.8_{URB}%), karate (5_{RUR}% vs 0.5_{URB}%), dance (2.1_{RUR}% vs 0.4_{URB}%) and tennis (1_{RUR}% vs 0.1_{URB}%) than from urban settlement, while children from urban settlement are statistically significantly more involved in athletics (0.9_{URB}% vs 0.4_{RUR}%) than from rural settlement. In rural settlement, girls up to the age of 7 statistically significantly were more involved in organized sports activities (60.2% vs. 39.8%), individual (61.6% vs. 38.4%), team (61.2% vs 38.8%) and no martial sports/physical activities (60.4% vs. 39.6%) than boys. In urban settlement, boys up to the age of 7 were statistically

su u dobi do 7. godina dječaci od djevojčica statistički značajno više uključeni općenito u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti (63.4% vs 36.6%), timske (89.2% vs 10.8%), borilačke (62% vs 38%) i u ne borilačke sportske/tjelesne aktivnosti (63.7% vs 36.3%), dok su djevojčice od dječaka (56.1% vs 43.9%) statistički značajno više uključene u individualne sportske/tjelesne aktivnosti (56.1% vs 43.9%). U ruralnom i urbanom naselju su u dobi do 7. godina općenito djeca, ali i dječaci i djevojčice statistički značajno više uključeni u ne borilačke nego u borilačke sportske/tjelesne aktivnosti. Djeca su u dobi do 7. godina u oba područja življenja (urbano-ruralno naselje) statistički značajno više uključena u individualne nego u timske sportske/tjelesne aktivnosti. Urbana naselja u odnosu na ruralna naselja vrlo vjerojatno pružaju puno širu lepezu različitih organiziranih sportskih/tjelesnih aktivnosti u koje se mogu uključiti djeca predškolske dobi, međutim, to zapravo nije garancija da će djeca iz urbanih naselja biti više uključena u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti od djece iz ruralnih naselja.

Ključne riječi: borilačke-ne borilačke aktivnosti, djeca rane i predškolske dobi, individualne-timske aktivnosti, strukturirane sportske aktivnosti, urbano-ruralne razlike

UVOD

Istraživanja koja su se bavila uključenosti djece predškolske dobi u pojedine organizirane tjelesne aktivnosti izvan Hrvatske provedena su u Australiji, Poljskoj, Srbiji i Crnoj Gori te Kanadi^{1,7,10,12,14}. Radovi koji su se bavili istom tematikom u Hrvatskoj^{4,15,17} pružili su samo spoznaje o tome u koje su specifične sportske aktivnosti djeca predškolske dobi uključena bez utvrđivanja razlika između spola djeteta i vrste aktivnosti u koju su uključena (npr. borilačke-ne borilačke, individualne-timske sportske aktivnosti). Mali uvid u razlike između uključenosti djece predškolske dobi u organizirane tjelesne aktivnosti između ruralnog i urbanog područja u Hrvatskoj omogućili su Tomašić i sur.¹⁵, ali bez utvrđivanja razlika s obzirom na spol djeteta i uključenost u određene tjelesne aktivnosti. Prema prethodno navedenom istraživanju utvrđeno je da su djeca predškolske dobi iz urbanih područja više uključena u organizirane sportske aktivnosti od djece iz ruralnih područja¹⁵. Postoje istraživanja koja su omogućila određeno znanje i razumijevanje o utjecaju područja življenja (urbano-ruralno) na sudjelovanje djece u organiziranim sportskim/tjelesnim aktivnostima, međutim, ona su provedena među školskom djecom^{2,6,11,13}. Iz svega prethodnog se može zaključiti da trenutačno u Hrvatskoj postoji nedostatak informacija koje bi omogućile razumijevanje o sudjelovanju i preferencijama prema određenim organiziranim sportskim/tjelesnim aktivnostima (borilačkim, ne borilačkim, individualnim,

significantly more involved in organized sports/physical activity (63.4% vs. 36.6%), team (89.2% vs 10.8%), martial arts (62% vs 38%) and non-martial sports/physical activities (63.7% vs. 36.3%) than girls, while girls from boys (56.1% vs. 43.9%) are statistically significantly more involved in individual sports/body activities (56.1% vs 43.9%). In rural and urban areas children and boys and girls, up to the age of 7, are statistically significantly more involved in non martial arts than in martial sports/physical activities. In both areas of living (urban-rural settlement) children at the age of 7 are statistically significantly more involved in individual than in team sports/physical activity.

Urban settlements compared to rural settlements more likely provide a much wider range of organized sports/physical activities in which preschool children can be involved, but this is not a guarantee that urban children will be more involved in organized sports/physical activities than children from rural settlements.

Keywords: martial - non martial activities; early and preschool children; individual-team activities, structured sports activities, urban-rural differences

timskim) dječaka i djevojčica vrtičke dobi koja žive u urbanom i ruralnom naselju.

Istraživanjem se željelo utvrditi koliko je djece u dobi do 7. godina iz urbanog i ruralnog naselja uključeno u određene organizirane sportske/tjelesne aktivnosti. Uz prethodno navedeno želio se dobiti odgovor na sljedeća istraživačka pitanja: 1) Jesu li u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti više uključena općenito djeca te posebno dječaci i djevojčice u urbanom ili ruralnim naselju?; 2) Razlikuje li se postotak uključenosti djece iz urbanog i ruralno naselja u pojedine sportske/tjelesne aktivnosti?; 3) Jesu li općenito djeca te posebno dječaci i djevojčice više uključeni u borilačke ili ne borilačke sportske/tjelesne aktivnosti u urbanom ili ruralnom naselju?; 4) Jesu li općenito djeca te posebno dječaci i djevojčice više uključeni u individualne ili timske sportske/tjelesne aktivnosti u urbanom ili ruralnom naselju?; 5) Postoji li veza između područja življenja (urbanog-ruralnog) i uključenosti općenito djece te posebno dječaka i djevojčica u individualne - timske sportske aktivnosti te borilačke - ne borilačke sportske aktivnosti?

METODOLOGIJA

Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika činila su djeca u dobi do 7. godina (N=1291, 675 M i 616 Ž) koja su bila uključena u rad udruge ili sportskog kluba koji je djelovao u Virovitici i Osijeku. Iz

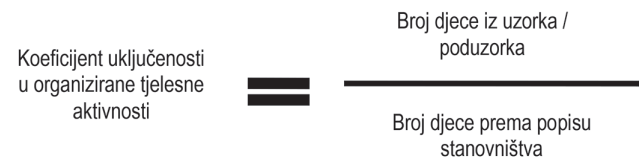
Virovitice je bilo uključeno 610 djece (47.3%, 243 M i 367 Ž), a iz Osijeka 681 djece (52.7%, 432 M i 249 Ž).

Metode rada

Za potrebe ovog istraživanja koristio se drugačiji pristup prikupljanja podataka od dosad provedenih istraživanja. U prijašnjim istraživanjima koja su se bavila uključenosti djece predškolske dobi u organizirane kineziološke aktivnosti podaci su se uglavnom prikupljali putem upitnika kojeg su popunjavali roditelji^{1,3,4,7,10,12,14,15,17}. U ovom istraživanju podaci su se u najvećem broju slučajeva prikupljali od klubova i udruga direktnim telefonskim putem, a u četiri slučaja samo slanjem elektroničke pošte. Telefonskim putem je ukratko objašnjeno koja je svrha i koji su ciljevi istraživanja te su nakon toga predsjednici, tajnici ili treneri klubova/udruga uz vlastiti pristanak ustupili potrebne podatke (ukupan broj uključene djece u dobi do 7. godina, a ne samo registrirane natjecatelje u slučaju da se klub natječe). Nakon telefonskog razgovora pojedini klubovi su zatražili da im se elektroničkom poštom pošalju kratke informacije o istraživanju, što je i učinjeno. U elektroničkoj pošti je uz informacije o istraživanju priložena tablica u koju je trebalo upisati sljedeće podatke: naziv kluba/udruga, naziv sporta/fizičke aktivnosti koju klub ili udruga provodi (npr. plivanje, sportska igraonica, judo itd.) te ukupan broj dječaka i djevojčica predškolske dobi koja su uključena u aktivnost. Športska zajednica Grada Virovitice i klubovi u Virovitici su kontaktirani u travnju 2018. i veljači 2019., dok su klubovi i udruge s područja Grada Osijeka kontaktirani u razdoblju od listopada 2018. pa do veljače 2019. U Osijeku je ukupno kontaktirano 71 što klubova, udruga i gradskih športskih saveza koje su bile članice Zajednice športskih udruga Grada Osijeka. Samo jedna udruga i jedan klub, koji su bili kontaktirani telefonski i potom putem elektroničke pošte, nisu ustupili potrebne podatke što pokazuje da je u konačnici bio vrlo dobar odaziv. Vrlo vjerojatno postoje klubovi i udruge na području Grada Osijeka koji provode organizirane sportske/tjelesne aktivnosti s djecom predškolske dobi, a koje se nije kontaktiralo jer nisu bile članice Zajednice športskih udruga Grada Osijeka pa se zbog toga do njihovih kontakt podataka nije uspjelo doći.

Radi lakše usporedbe dobivenih rezultata ovog istraživanja s rezultatima prijašnjih istraživanja nije se upotrijebio Hrvatski nego Australijski klasifikacijski sustav urbanih, ruralnih i prijelaznih naselja kojeg su koristili Brown i sur.⁶. Prema klasifikaciji koju su koristili prethodno navedeni autori urbana naselja se smatraju područja koja imaju više od 100.000 stanovnika, veća ruralna naselja se smatraju područja od 25.000-99.999 stanovnika, a manja ruralna naselja se smatraju područja koja imaju od 10.000-24.999 stanovnika. Prema popisu stanovništva iz 2011. Osijek je imao 108.048 stanovnika, a Virovitica 21.291⁸. Dakle, Osijek je klasificiran kao urbano naselje, a Virovitica kao manje ruralno naselje.

Utvrđivanje razlika uključenosti djece u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti između Osijeka i Virovitice nije se provelo direktnim uspoređivanjem frekvencija nego putem izračunatih koeficijenata uključenosti za svako pojedino naselje. Izračunati koeficijent uključenosti u organizirane aktivnosti zapravo predstavlja postotni udio djece koja su uključena u organizirane aktivnosti u ukupnom broju predškolske djece koja žive u pojedinom gradu.

Slika 1. Izračun koeficijenta uključenosti

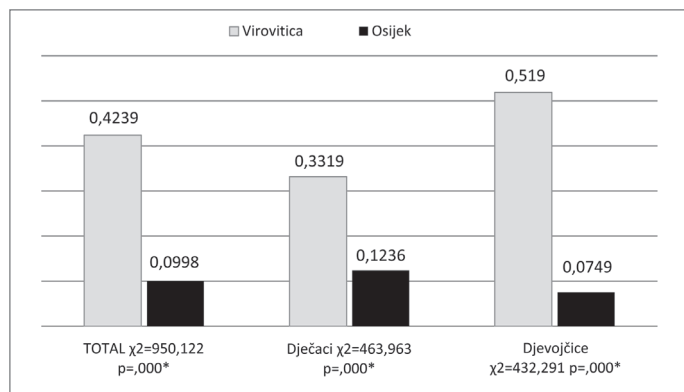
Figure 1. Participation in sport coefficient calculation

Usporedba uključenosti djece u organizirane aktivnosti radila se preko izračunatog koeficijenta (Slika 1) jer u Osijeku i Virovitici nije jednak broj djece rane i predškolske dobi niti postoji jednak broj udruga/klubova u koje se djeca mogu uključiti. Prema popisu stanovništva iz 2011. Osijek je imao 6.817 djece u dobi 0.-6. godina (3.495 dječaka i 3.322 djevojčice), dok je Virovitica imala 1.439 djece u dobi 0.-6. godina (732 dječaka i 707 djevojčica)⁸. Prvo se izračunao koeficijent uključenosti u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti za svako pojedino naselje (i s obzirom na spol djece u svakom naselju), a zatim su putem hi-kvadrat testa međusobno uspoređene te vrijednosti. Potrebno je napomenuti da se u Izvješčaju popisa stanovništva, kućanstva i stanova RH iz 2011. Državnog zavoda za statistiku RH⁸ nije mogao očitati podatak o strukturi djece dobi 0.-7. godina nego su podaci predstavljeni u dvije kategorije: prva, dob 0.-6 godina i druga dob 0.-4. i 5.-9. godina tako da se koeficijent uključenosti u ovom istraživanju temeljio na podatku o broju djece u dobi 0.-6. godina.

Provedena je deskriptivna statistika. Koristio se hi-kvadrat test (χ^2) podudaranja kako bi se utvrdilo postoji li statistički značajna razlika između koeficijenta uključenosti/frekvencija cijelog uzorka i poduzoraka ispitanika unutar pojedinih kategorija. Koristio se hi-kvadrat test nezavisnosti da bi se utvrdilo postoji li statistički značajna povezanost između poduzoraka ispitanika unutar pojedinih kategorija. Kod testa nezavisnosti koristila se 2x2 tablica s Yates'-ovom korekcijom. Razina značajnosti za oba testa je postavljena na $p \leq 0.05$.

REZULTATI

Slika 2. prikazuje rezultate usporedbe koeficijenta uključenosti djece različitog spola u dobi do 7. godina u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti s obzirom na

Slika 2. Hi-kvadrat test - usporedba koeficijenata uključenosti u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti djece različitog spola u dobi do 7. godina iz Virovitice i Osijeka

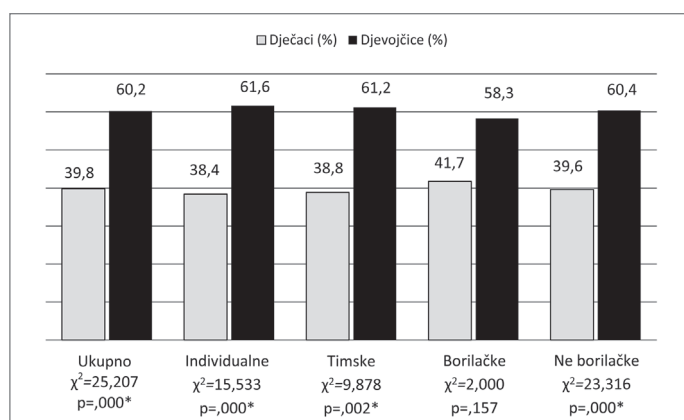
Figure 2. Hi-square test - comparison of participation coefficient in organized sports / physical activities of children of different gender under 7 years of age from Virovitica and Osijek

mjesto življenja. Rezultati hi-kvadrat testa pokazuju da postoji statistički značajna razlika između koeficijenata uključenosti općenito djece te posebno dječaka i djevojčica koji žive u Virovitici i Osijeku. Uočava se da je koeficijent uključenosti djece u dobi do 7. godina statistički značajno veći za Viroviticu nego za Osijek te da je koeficijent uključenosti dječaka i djevojčica u Virovitici statistički značajno veći od koeficijenta uključenosti dječaka i djevojčica u Osijeku. Prema tome, djeca su u dobi do 7. godina u Virovitici statistički značajno u većem postotku uključena u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti nego u Osijeku (42.3_{VT}% vs 9.9_{OS}%), ali su također dječaci (33.1_{VT}% vs 12.3_{OS}%) i djevojčice (51.9_{VT}% vs 7.4_{OS}%) u dobi do 7. godina u Virovitici statistički značajno u većem postotku uključeni u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti nego u Osijeku.

U tablici 1. nalaze se rezultati hi-kvadrat testa podudaranja koeficijenata uključenosti djece iz Virovitice i Osijeka u različite sportske/tjelesne aktivnosti. Može se uočiti da postoji statistički značajna razlika među svim

sportskim/tjelesnim aktivnostima, a to su: nogomet, sportska igraonica, plivanje, ritmička gimnastika, karate, atletika, ples i tenis. Dakle, djeca iz Virovitice su u dobi do 7. godina statistički značajno u većem postotku uključena u nogomet (5_{VT}% vs 3.2_{OS}%), sportsku igraonicu (8.7_{VT}% vs 1.3_{OS}%), plivanje (8.3_{VT}% vs 0.06_{OS}%), ritmičku gimnastiku (4.7_{VT}% vs 0.8_{OS}%), karate (5_{VT}% vs 0.5_{OS}%), ples (2.1_{VT}% vs 0.4_{OS}%) i tenis (1_{VT}% vs 0.1_{OS}%) od djece iz Osijeka. Djeca iz Osijeka u dobi do 7. godina jedino su statistički značajno u većem postotku uključena u atletiku od djece iz Virovitice (0.9_{OS}% vs 0.4_{VT}%).

Slika 3. prikazuje rezultate hi-kvadrat testa kojim je utvrđeno da postoji statistički značajna razlika u broju uključenih dječaka i djevojčica, koji žive u Virovitici, općenito u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti, individualne, timske i ne borilačke sportske/tjelesne aktivnosti. Dakle, u Virovitici su u dobi do 7. godina djevojčice od dječaka statistički značajno više uključene općenito u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti (60.2% vs 39.8), individualne (61.6% vs 38.4%), timske (61.2% vs 38.8%) i ne borilačke (60.4% vs 39.6%), borilačke (58.3% vs 41.7%).

Slika 3. Hi-kvadrat test - razlike uključenosti u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti djece različitog spola u dobi do 7. godina koja žive u Virovitici

Figure 3. Hi-square test - differences in participation in organized sports / physical activities of children of different gender under the age of 7 living in Virovitica

Tablica 1. Hi-kvadrat test razlika koeficijenta uključenosti u pojedine organizirane sportske/tjelesne aktivnosti djece u dobi do 7. godina koja žive u Virovitici i Osijeku

Table 1. Hi-square test of the difference of participation coefficient in certain organized sports / physical activities of children under 7 years of age living in Virovitica and Osijek

ORGANIZIRANE AKTIVNOSTI	Virovitica (VT)		Osijek (OS)		Koeficijent uključenosti	
	N	Koeficijent uključenosti	N	Koeficijent uključenosti	χ^2 (df)	p
Nogomet	72	0,050	215	0,032	155,346 (1)	,000*
Sportska igraonica	125	0,087	86	0,013	143,749 (1)	,000*
Plivanje	120	0,083	4	0,0006	10,947 (1)	,001*
Ritmička gimnastika	68	0,047	54	0,008	86,677 (1)	,000*
Gimnastika	0	/	120	0,018	/	/
Karate	72	0,050	37	0,005	81,472 (1)	,000*
Rukomet	71	0,049	0	/	/	/
Atletika	6	0,004	64	0,009	16,192 (1)	,000*
Ples	31	0,021	25	0,004	34,184 (1)	,000*
Judo	0	/	35	0,005	/	/
Tenis	15	0,010	10	0,001	28,900 (1)	,000*
Košarka	22	0,015	0	/	/	/
Taekwondo	0	/	20	0,003	/	/
Jahanje (terapijsko za djecu s teškoćama)	0	/	9	0,001	/	/
Stolni tenis	8	0,005	0	/	/	/
Odbojka	0	/	2	0,0003	/	/
UKUPNO	610	0,424	681	0,099	950,122 (1)	,000*

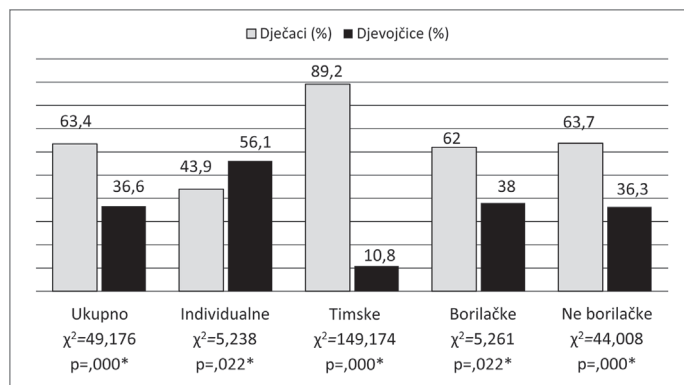
38.8%) i ne borilačke sportske/tjelesne aktivnosti (60.4% vs 39.6%). Još se može uočiti da je veći postotak djevojčica nego dječaka u dobi do 7. godina uključen u i borilačke sportske/tjelesne aktivnosti, ali ta razlika nije statistički značajna.

Slika 4. prikazuje rezultate hi-kvadrat testa kojim je utvrđeno da postoji statistički značajna razlika u broju uključenih dječaka i djevojčica, koji žive u Osijeku, općenito u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti, individualne, timske, borilačke i ne borilačke sportske/tjelesne aktivnosti. Dakle, u Osijeku su u dobi do 7. godina dječaci od djevojčica statistički značajno više uključeni općenito u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti (63.4% vs 36.6%), u timske (89.2% vs 10.8%), u borilačke (62% vs 38%) i u ne borilačke sportske/tjelesne aktivnosti (63.7% vs 36.3%). U Osijeku su djevojčice od dječaka (56.1% vs 43.9%) u dobi do 7. godina jedino statistički značajno više uključene u individualne sportske/tjelesne aktivnosti (56.1% vs 43.9%).

Slika 5. prikazuje rezultate hi-kvadrat testa koji pokazuju da među svim poduzorcima postoji statistički značajna razlika, i to, u korist ne borilačkih aktivnosti. To znači da su općenito djeca, ali i dječaci i djevojčice u dobi do 7. godina u Virovitici i Osijeku statistički značajno više uključeni u ne borilačke sportske/tjelesne aktivnosti nego u borilačke. Hi-kvadrat test nezavisnosti (korekcija prema Yates'-u) pokazao je da ne postoji statistički značajna

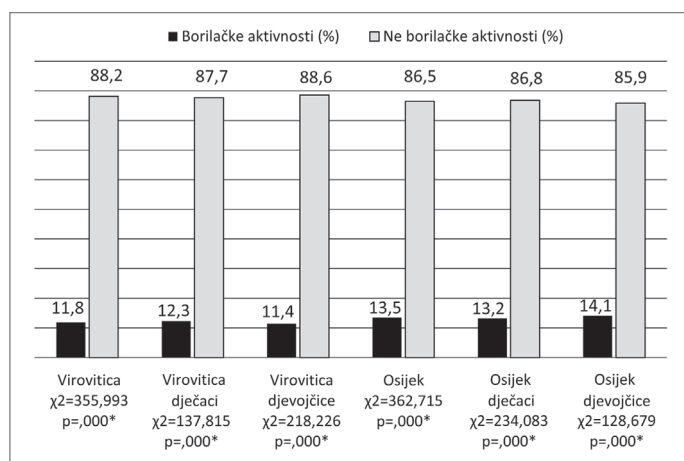
povezanost (χ^2 [1, n=1291]=,698; p=,403; fi=,026) između mjesta življenja i uključenosti djece u dobi do 7. godina u borilačke i ne borilačke organizirane sportske/tjelesne aktivnosti. Djeca u dobi do 7. godina podjednako će sudjelovati u borilačkim i ne borilačkim aktivnosti bez obzira žive li u Virovitici ili u Osijeku. Urbano ili ruralno mjesto življenja statistički značajno ne utječe na uključenost u borilačke i ne borilačke organizirane sportske/tjelesne aktivnosti djece u dobi do 7. godina. Hi-kvadrat test nezavisnosti (korekcija prema Yates'-u) pokazao je da ne postoji statistički značajna povezanost između mjesta življenja i uključenosti dječaka (χ^2 [1, n=675]=,039; p=,844; fi= -,012) i djevojčica (χ^2 [1, n=616]=,702; p=,402; fi= -,039) u dobi do 7. godina u borilačke i ne borilačke organizirane sportske/tjelesne aktivnosti. Dakle, u dobi do 7. godina dječaci i djevojčice će podjednako sudjelovati u borilačkim i ne borilačkim sportskim/tjelesnim aktivnosti bez obzira žive li u Virovitici ili u Osijeku, odnosno urbano ili ruralno mjesto življenja statistički značajno ne utječe na uključenost u borilačke i ne borilačke organizirane sportske/tjelesne aktivnosti dječaka i djevojčica u dobi do 7. godina.

Slika 6. prikazuje rezultate hi-kvadrat testa kojim je utvrđeno da postoji statistički značajna razlika u uključenosti djece u individualne i timske sportske/tjelesne aktivnosti u Virovitici i Osijeku, s time da je u oba naselja uključeno značajno više djece u dobi do 7. godina

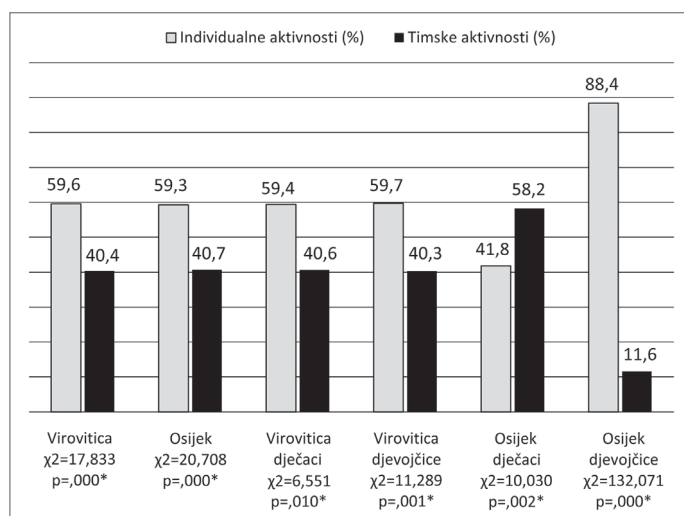
Slika 4. Hi-kvadrat test - razlike uključenosti u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti djece različitog spola u dobi do 7. godina koja žive u Osijeku

Figure 4. Hi-square test - differences in participation in organized sports / physical activities of children of different gender under the age of 7 living in Osijek

Slika 5. Hi-kvadrat test - razlike u uključenosti djece različitog spola u dobi do 7. godina u borilačke i ne borilačke organizirane sportske/tjelesne aktivnosti

Figure 5. Hi-square test - differences in the involvement of children of different gender under 7 years of age in martial arts and non-martial organized sports / physical activity

Slika 6. Hi-kvadrat test - razlike u uključenosti djece u dobi do 7. godina u individualne i timske organizirane sportske/tjelesne aktivnosti

Figure 6. Hi-square test - differences in the involvement of children under 7 years of age in individual and team organized sports / physical activity

u individualne nego u timske sportske/tjelesne aktivnosti. Nadalje, utvrđeno je da postoji statistički značajna razlika u uključenosti dječaka i djevojčica u individualne i timske sportske/tjelesne aktivnosti u Virovitici i Osijeku. U dobi do 7. godina dječaci i djevojčice iz Virovitice te djevojčice iz Osijeka su statistički značajno više uključeni u individualne nego u timske sportske/tjelesne aktivnosti. Jedino su dječaci iz Osijeka statistički značajno više uključeni u timske nego u individualne sportske/tjelesne aktivnosti. Hi-kvadrat test nezavisnosti (korekcija prema Yates'-u) pokazao je da ne postoji statistički značajna povezanost ($\chi^2 [1, n=1080]=,001$; $p=,981$; $fi=,003$) između mjesta življenja i uključenosti općenito djece u individualne i timske sportske/tjelesne aktivnosti. Djeca u dobi do 7. godina podjednako sudjeluju u individualnim i timskim organiziranim sportskim/tjelesnim aktivnostima u Virovitici i Osijeku. Može se ustvrditi da urbano ili ruralno mjesto življenja značajno ne utječe na uključenost djece u dobi do 7. godina u timske i individualne organizirane sportske/tjelesne aktivnosti. Međutim, hi-kvadrat test nezavisnosti (korekcija prema Yates'-u) pokazao je da postoji statistički značajna povezanost između mjesta življenja i uključenosti dječaka ($\chi^2 [1, n=558]=14,706$; $p=,000$; $fi=,166$) i djevojčica ($\chi^2 [1, n=522]=50,729$; $p=,000$; $fi= -,316$) u individualne i timske sportske/tjelesne aktivnosti. Dječaci i djevojčice u dobi do 7. godina neće podjednako sudjelovati u individualnim i timskim organiziranim sportskim/tjelesnim aktivnostima žive li u Virovitici ili Osijeku, odnosno urbano ili ruralno mjesto življenja statistički značajno utječe na uključenost u individualne i timske organizirane sportske/tjelesne aktivnosti dječaka i djevojčica u dobi do 7. godina.

DISKUSIJA

Istraživanje je pokazalo da ruralno naselje ima značajno veći koeficijent uključenosti djece u dobi do 7. godina u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti nego urbano naselje. Djeca u dobi do 7. godina koja žive u ruralnom naselju (do 25.000 stanovnika) značajno više sudjeluju u organiziranim sportskim/tjelesnim aktivnostima nego djeca koja žive u urbanom naselju (više od 100.000 stanovnika) (42.3% vs 9.9%). Ovako dobiveni rezultati se ne poklapaju s istraživanjem provedenim u Hrvatskoj prema kojem su djeca predškolske dobi iz urbanih naselja značajno više uključena u organizirane sportske aktivnosti od djece iz ruralnih naselja¹⁵. Istraživanje provedeno u SAD-u također je pokazalo da su djeca predškolske i osnovnoškolske dobi (jedan cjelovit uzorak) iz urbanih naselja više uključena u organizirane sportske aktivnosti od djece iz ruralnih naselja¹⁶. Prema Australian Sport Commission¹ život u manjem mjestu predstavlja faktor koji negativno utječe na sudjelovanje djece u organiziranim fizičkim aktivnostima. Istraživanja provedena u Hrvatskoj među djecom nižih i viših razreda osnovne škole pokazuju različite rezultate. Jednim istraživanjem je utvrđeno da djeca školske dobi iz ruralnog naselja više vremena provode u kineziološkim

aktivnostima (uključeni u sportska društva ili individualno) od djece iz urbanog naselja¹³, dok je drugima utvrđeno da djeca iz urbanog područja statistički značajno više vremena provode u kineziološkim aktivnostima od djece iz ruralnog područja² tj. da su djeca iz urbanog područja više uključena u sportske aktivnosti u slobodnom vremenu od djece iz ruralnog područja (20% vs 17%) s time da je u ovom slučaju razlika statistički neznčajna¹¹. Mogući razlozi dobivenih razlika u ovom istraživanju mogu biti financijske i organizacijske prirode. Moguće je da su organizirane sportske aktivnosti u ruralnom naselju jeftinije nego u urbanom pa su zbog toga mnogo privlačnije djeci i financijski mnogo prihvatljivije za obitelji⁶. Što se tiče organizacijske strane, roditelji u ruralnom naselju imaju možda lakši pristup aktivnostima jer ne trebaju prelaziti velike udaljenosti (povratak s posla i odlazak na aktivnost) pa se mogu i lakše organizirati i odvesti dijete na željenu aktivnost.

Osim što općenito djeca vrtičke dobi iz ruralnog naselja značajno više sudjeluju u organiziranim sportskim/tjelesnim aktivnostima to isto vrijedi i s obzirom na spol djece. Dakle, u dobi do 7. godina dječaci i djevojčice koji žive u ruralnom naselju značajno su više uključeni u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti nego dječaci i djevojčice iz urbanog naselja. Postavlja se pitanje: zamjenjuju li djeca koja nisu uključena u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti, a koja žive u urbanom naselju, nekim drugim oblikom tjelesne aktivnosti ili nekom drugom aktivnošću koja nije fizičke prirode (npr. glazbena ili likovna radionica)? Kada se uspoređuje uključenost između dječaka i djevojčica u dobi do 7. godina u urbanom i ruralnom naselju uočava se da su u ruralnom naselju u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti značajno više uključene djevojčice nego dječaci, dok su u urbanom naselju značajno više uključeni dječaci nego djevojčice.

Što se tiče sudjelovanja u pojedinačnim sportskim/tjelesnim aktivnostima djeca u dobi do 7. godina iz ruralnog naselja su u odnosu na urbano naselje statistički značajno u većem postotku uključena u nogomet, sportsku igraonicu, plivanje, ritmičku gimnastiku, karate, ples i tenis, dok su djeca u urbanom naselju u odnosu na ruralno statistički značajno u većem postotku uključena u atletiku. Jenko i sur.¹¹ su utvrdili da djeca osnovnoškolske dobi u ruralnim sredinama više odabiru nogomet i ples kao izbor kineziološke aktivnosti (formalne aktivnosti u organiziranim klubovima i ne formalne aktivnosti - slobodne aktivnosti) u slobodno vrijeme od djece u urbanim sredinama, dok djeca iz urbanih sredina više odabiru plivanje od djece iz ruralnih sredina. Dakle, može se ustvrditi da kod djece vrtičke i osnovnoškolske dobi postoji sličan, ali ne u potpunosti jednak obrazac uključenosti u pojedine organizirane sportske/tjelesne aktivnosti s obzirom na područje življenja (urbano-ruralno naselje).

Ne postoji veza između sudjelovanja u borilačkim i ne borilačkim sportskim/tjelesnim aktivnostima i područja življenja (urbano/ruralno naselje). Urbano ili ruralno

naselje značajno ne utječe na uključenost u borilačke ili ne borilačke sportske/tjelesne aktivnosti općenito djece u dobi do 7. godina niti gledajući pojedinačno dječake i djevojčice. Urbano ili ruralno naselje neće utjecati na to hoće li se djeca ili pojedinačno dječaci i djevojčice u dobi do 7. godina više uključivati u ne borilačke ili borilačke organizirane sportske/tjelesne aktivnosti. Međutim, djeca u dobi do 7. godina u urbanom i ruralnom naselju značajno više sudjeluju u ne borilačkim nego u borilačkim aktivnostima, a to je utvrđeno i kod dječaka i djevojčica. Može se reći da općenito djeca, ali i dječaci i djevojčice u dobi do 7. godina u urbanom i ruralnom naselju značajno više preferiraju i pokazuju sklonost prema ne borilačkim nego prema borilačkim sportskim/tjelesnim aktivnostima. Jenko i sur.¹¹ utvrdili su suprotno, ali kod djece nižih razreda osnovne škole. Navedeni autori su utvrdili da su iz urbanih sredina djeca više uključena u borilačke sportove od djece iz ruralnih sredina. Istraživanja stavova odraslih osoba prema borilačkim sportovima pokazuju da odrasle osobe imaju uglavnom pozitivan, a negativan stav prema borilačkim sportovima⁵. Razlog zašto djeca iz urbanog i ruralnog naselja u ovom istraživanju pokazuju veću sklonost prema ne borilačke nego prema borilačkim sportskim aktivnostima možda se ne bi trebao tražiti u stavu roditelja nego u djetetovom pogledu i stavu prema borilačkim aktivnostima kao možda manje atraktivnima ili dosadnima nego što su to ne borilačke aktivnosti.

Rezultati su pokazali da ne postoji veza između područja življenja (urbano/ruralno naselje) i uključenost djece u dobi do 7. godina u individualne i timske organizirane sportske/tjelesne aktivnosti. Međutim, na razini spola djece utvrđeno je da postoji veza između područja življenja (urbano/ruralno naselje) i uključenost u individualne i timske organizirane sportske/tjelesne aktivnosti. Može se ustvrditi da urbano ili ruralno naselje neće značajno utjecati na to hoće li se općenito djeca u dobi do 7. godina više uključivati u individualne ili timske organizirane sportske/tjelesne aktivnosti, ali će područje življenja značajno utjecati na to hoće li se dječaci i djevojčice više uključivati u individualne ili timske organizirane sportske/tjelesne aktivnosti. U dobi do 7. godina dječaci su u ruralnom u odnosu na urbano naselje više uključeni u individualne, a u urbanom u odnosu na ruralno naselje u timske organizirane sportske/tjelesne aktivnosti. Kod djevojčica je prisutna obrnuta situacija. U dobi do 7. godina djevojčice su u ruralnom u odnosu na urbano naselje više uključene u timske, a u urbanom u odnosu na ruralno naselje u individualne organizirane sportske/tjelesne aktivnosti. Nadalje, djeca u dobi do 7. godina u urbanom i ruralnom naselju značajno više sudjeluju u individualnim nego u timskim organiziranim sportskim/tjelesnim aktivnostima. Razlog tome bi mogao biti što treneri koji rade s najmlađom djecom u timskim sportovima preusmjeravaju roditelje-djecu vrtičke dobi u univerzalnu sportsku školu ili u bazične sportove (npr. gimnastika, plivanje). Drugi razlog bi mogao biti taj što se možda sudjelovanje u timskim sportovima više naplaćuje od

sudjelovanja u individualnim pa se roditelji manje odlučuju za timske sportove. Treći razlog bi se mogao tražiti u tome što je veća ponuda individualnih nego timskih sportskih aktivnosti za djecu vrtičke dobi, a što je možda više izraženo u ruralnim naseljima nego u urbanim. Navedeni treći razlog bi se mogao potkrijepiti dobivenim rezultatima prema kojima su u ruralnom naselju dječaci i djevojčice u dobi do 7. godina značajno više uključeni u individualne nego u timske organizirane tjelesne aktivnosti, dok su u urbanom naselju djevojčice značajno više uključene u individualne, a dječaci u timske organizirane tjelesne aktivnosti.

Kada se promatraju razlike između spola djece koja žive u ruralnom i urbanom naselju utvrđeno je da su u ruralnom naselju djevojčice od dječaka u dobi do 7. godina značajno više uključene u individualne, timske i ne borilačke sportske/tjelesne aktivnosti. U urbanom naselju su dječaci od djevojčica u dobi do 7. godina značajno više uključeni u timske, borilačke i ne borilačke sportske/tjelesne aktivnosti, dok su djevojčice od dječaka jedino značajno više uključene u individualne sportske aktivnosti. Iz navedenih podataka se vidi drugačiji obrazac uključenosti u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti između dječaka i djevojčica u dobi do 7. godina koji žive u ruralnom i urbanom naselju. Može se zamijetiti da su djevojčice značajno više uključene u individualne sportske/tjelesne aktivnosti od dječaka u ruralnom i urbanom naselju. Prijašnja istraživanja su također utvrdila da su u predškolsko doba djevojčice u odnosu na dječake više uključene u individualne fizičke aktivnosti, ali neformalnog rekreativnog tipa¹⁴.

Istraživanje ima svoje prednosti, ali i nekoliko nedostataka. Prednost provedenog istraživanja je u tome što je jedno od rijetkih istraživanja s područja Republike Hrvatske koje je omogućilo detaljniji uvid u razlike uključenosti djece (dječaka i djevojčica) vrtičke dobi u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti između urbanog i ruralnog mjesta življenja. Jedan od nedostataka je neprecizno izračunati koeficijenti uključenosti u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti za urbano i ruralno naselje. Izračunati koeficijenti za oba naselja su se temeljila na populaciji djece u dobi do 6. godina, a ne do 7. godina jer autorima nije bio dostupan točan podataka o broju djece u dobi do 7. godina. Upotrebom točnijeg podatka o broju djece u dobi 0.-7. godine oba koeficijenta uključenosti za oba naselja bi vrlo vjerojatno bila manja. Idući nedostatak je manjak literature koja se bavila razlikama uključenosti u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti djece predškolske dobi koja žive u urbanom i ruralnom području. Zbog nedostatka literature nije se mogla napraviti kvalitetnije komparacija dobivenih rezultata pa su možda doneseni ne toliko precizni zaključci.

ZAKLJUČAK

U organiziranim sportskim/tjelesnim aktivnostima značajno više sudjeluju djeca vrtičke dobi iz ruralnog naselja nego iz urbanog. Isti obrazac uključenosti je prisutan i kod dječaka i djevojčica pa se može zaključiti

da su dječaci i djevojčice vrtičke dobi iz ruralnog naselja značajno više uključeni u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti nego dječaci i djevojčice iz urbanog naselja. Premda u urbanim naseljima vrlo vjerojatno postoji puno veća ponuda različitih organiziranih sportskih/tjelesnih aktivnosti u koje se mogu uključiti djeca predškolske dobi to ne znači da će se djeca iz urbanih naselja više uključivati u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti od djece iz ruralnih naselja. Jedan od razloga bi se moga tražiti u tome što u urbanom naselju određeni sportovi (npr. košarka, rukomet, mačevanje, jahanje) ne primaju djecu predškolske dobi, ali ih usmjeravaju u bazične sportove (npr. gimnastiku) ili u sportske igraonice-univerzalne sportske škole. Drugi razlog bi mogao biti financijske prirode, odnosno viša cijena sudjelovanja u sportskim/tjelesnim aktivnostima u urbanim nego u ruralnim naseljima.

Na temelju dobivenih podataka se može zaključiti da područje življenja (urbano/ruralno naselje) neće utjecati na to hoće li se djeca u dobi do 7. godina više uključivati u individualne ili timske te u borilačke ili ne borilačke sportske/tjelesne aktivnosti. Međutim, područje življenja značajno utječe na uključenost dječaka i djevojčica u dobi do 7. godina u individualne i timske organizirane sportske/tjelesne aktivnosti. Djeca općenito, pa tako dječaci i djevojčice u dobi do 7. godina u urbanom i ruralnom naselju značajno više preferiraju ne borilačke i individualne sportske/tjelesne aktivnosti. Dakle, područje življenja (urbano/ruralno naselje) je čimbenik koji utječe na razliku u uključenosti dječaka i djevojčica u dobi do 7. godina u individualne i timske organizirane sportske/tjelesne aktivnosti.

Dobiveni podaci u ovom istraživanju se vrlo često ne poklapaju s podacima iz prijašnjih istraživanja, a razlog bi se mogao tražiti u tome što se u ovom istraživanju primijenila potpuno drugačija metodologija prikupljanja podataka od prethodno provedenih istraživanja, ali i zbog toga što su se uspoređivali podaci djece osnovnoškolske dobi jer drugi podaci nisu bili dostupni.

Premda se čini da se sudjelovanje u tjelesnim aktivnostima razlikuje između ruralnih i urbanih područja, potrebno je više informacija o sklonostima djece i razini njihovog sudjelovanja u drugim aktivnostima tijekom dana⁶. S obzirom da postoji vrlo mali broj istraživanja koja su utvrđivala razlike u uključenosti djece te posebno dječaka i djevojčica predškolske dobi u organizirane sportske/tjelesne aktivnosti u urbanom i ruralnom području življenja potrebno ih je i dalje provoditi da se utvrde, a zatim i potvrde dosadašnje spoznaje kako bi se moglo uvidjeti na čemu je potrebno raditi i koje strategije osmisliti kako bi se moguće razlike mogle što više umanjiti. Svima je u interesu da se od najranije dobi što više djece uključi u neki vid organizirane sportske/tjelesne aktivnosti ne zbog postizanja sportskog uspjeha nego prvenstveno zbog stvaranja navike sustavnog i redovitog tjelesnog vježbanja što će osigurati zdravlje za budućnost.

Veliku zahvalu upućujemo svim onim klubovima i udrugama koji su ustupili potrebne podatke te svim trenerima i stručnim djelatnicima koji su nesebično ponudili i konkretno pomogli u provedbi ovog istraživanja.

Literatura

1. Australian Sport Commission. AusPlay Focus: Children's Participation in Organised Physical Activity Outside of School Hours. Australian Government, 2018: 1-21. Elektronički izvor https://www.clearinghouseforsport.gov.au/_data/assets/pdf_file/0012/796827/AusPlay_focus_Children_Participation.pdf (17.4.2019.)
2. Badrić M, Prskalo I, Šilić N. Razlike u strukturi slobodnog vremena između učenika urbanih i ruralnih područja. U: Prskalo I. i Novak D, ur. Tjelesna i zdravstvena kultura u 21. stoljeću - kompetencije učenika, Zagreb: Hrvatski kineziološki savez, 2011;58-64.
3. Blažević I, Božić D, Dragičević J. Relacije između antropoloških obilježja i aktivnosti predškolskog djeteta u slobodno vrijeme. U: Findak V, ur. Intenzifikacija procesa vježbanja u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije. Poreč: Hrvatski kineziološki savez, 2012;122-7.
4. Bokulić I. Tjelesno vježbanje i slobodno vrijeme djece predškolske dobi. Petrinja: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet odsjek za odgojiteljski studij. 2017:29. Diplomski rad.
5. Bosnar K, Deković B, Šarić F, Prot F. Metrijske karakteristike skale stava prema borilačkim sportovima na uzorku odraslih osoba iz opće populacije. U: Findak V, ur. Kineziologija i područja edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije u razvitku hrvatskog društva, Poreč: Hrvatski kineziološki savez, 2016;332-7.
6. Brown T, O'Keefe S, Stagnitti K. Activity Preferences and Participation of School-Age Children Living in Urban and Rural Environments; *Occup Therapy in Health Care* 2011, 25(4):225-239. doi: 10.3109/07380577.2011.589889
7. Chalcarz W, Merkiel S. Analysis of physical activity in preschool children from Piła. Part 1. Ordinary and additional physical activity and favourite ways of spending leisure time. *New Medicine* 1,2014:3-11.
8. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011, Stanovništvo prema spolu i starosti, 2013. Statistička izvješća ISSN 1333-1876. Elektronički izvor, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1468.pdf (28.02.2019.)
9. Field SC, Temple AV. The Relationship between Fundamental Motor Skill Proficiency and Participation in Organized Sports and Active Recreation in Middle Childhood. *Sports* 2017;5(2):1-10. doi:10.3390/sports5020043
10. Hinkley T. Multidimensional correlates of preschool children's physical activity. Deakin University, 2011;539. Doktorska disertacija. Elektronički izvor <http://dro.deakin.edu.au/eserv/DU:30036278/hinkley-multidimensionalcorrelates-2011A.pdf> (2.3.2017.)
11. Jenko Miholić S, Hraski M, Juranić A. Urbano i ruralne razlike u bavljenu kineziološkim aktivnostima i provođenju slobodnog vremena učenika primarnog obrazovanja. U: Matijević M. i Opić S, ur. *Researching Paradigms of Childhood and Education*, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Croatia, 2015;136-45.
12. Krivokapić D, Bjelica D. Usporedna analiza stavova roditelja iz susjednih država o fizičkoj aktivnosti njihove djece predškolskog uzrasta. *Sport mont* 2014; 40-2:200-8.
13. Malić B, Prskalo I. Geografski položaj i predikcija kinezioloških sadržaja u slobodnom vremenu. U: Findak V, ur. Primjena i utjecaj novih tehnologija na kvalitetu rada u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije, Zagreb: Hrvatski kineziološki savez, 2015;172-5.
14. Temple VA, Crane JR., Brown A, Williams B, Bell RI. Recreational activities and motor skills of children in kindergarten. *Physical Education and Sport Pedagogy* 2014;21(3):268-280. doi:10.1080/17408989.2014.924494
15. Tomašić Humer J, Babić Čikeš A, Šincek D. Does joint physical activity in mother-child pairs contribute to child's quality of life? *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja* 2016;57(2):79-90. <http://hrcak.srce.hr/179028>
16. U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics. The Condition of Education 2006. Elektronički izvor <https://nces.ed.gov/pubs2006/2006071.pdf> (12.3.2019.)
17. Vidić J, Horvat V, Hraski M. Procjena korištenja slobodnog vremena predškolske djece. U: Babić V, ur. Primjeri dobre prakse u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije, Zagreb: Hrvatski kineziološki savez, 2018;426-32.